

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani. Učiteljska tiskarna, Frar Čiškanova ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU“ — Ljubljana ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Delovanje UJU v prošlem letu za učiteljstvo, šolstvo in narodno prosveto.

(Glavno poročilo na skupščini UJU v Subotici, dne 27., 28. in 29. avgusta 1925.)

Slovensko učiteljstvo pri ministru prosvete g. Vukičeviču.

Ob povratku z glavne skupščine UJU v Subotici je pohitelo mnogo slovenskega učiteljstva v Beograd, med njimi tudi člani vodstva UJU — Pov. Ljubljana.

Člani vodstva so ob tej priliki posetili tudi ministra prosvete g. Vukičeviča, ki jih je sprejel v ponedeljek 31. pr. m. dopoldne. Deputacijo je vodil poverjenik g. tov. L. Jelenec, zastopani pa so bili v njej še člani ožjega sveta strokovni tajnik R. Dostal, urednik »Učit. Tov. Iv. Dimnik, upravnik in glavni blagajnik M. Fegic in član sveta L. Potočnik.

Člani poverništva so v sporazumu z glavnim odborom UJU iznesli gosp. ministru samo zadeve, ki se tičejo specialno slovenskega šolstva in učiteljstva in se niso razpravljale na skupščini v Subotici. Informirali so g. ministra o stališču in željah, ki jih ima slovensko učiteljstvo v pogledu posameznih vprašanj prosvetne politike, ureditve šolstva in učiteljskih zadev v mariborski in ljubljanski oblasti.

G. minister, simpatična in dostojanstvena osebnost, je pazno poslušal izvajanja poverjenika, g. tov. Luke Jelenca.

Tov. poverjenik je med drugim tolmačil g. ministru željo slovenskega učiteljstva, da naj se varuje v vsakem pogledu učiteljske stalnosti, ki jo naj posebno zaščiti šolski zakon, pri katerega izdelavi naj bi se zaslišalo tudi mnenje učiteljstva potom njegove organizacije. Nameščanja in premeščanja naj bi se vršila le na zakoniti podlagi in naj bi v tem pogledu pri vseh nameščenjih in premeščenjih sodelovala na podlagi tozadevnih uredb namestilna, stečajna komisija.

Takozvano kazensko premeščanje ali kakor se ga sedaj naziva in se mu daje značaj službene potrebe, naj se vrši le na podlagi predhodnih disciplinarnih postopanj in pravoreka disciplinske komisije, ki je sicer že po posebni uredbi predpisana, a pri nas ne še sestavljena. Na ta način se uvede objektivno postopanje in bo dana premeščanjem pravna podlaga, ki je dosedaj v marsikaterem slučaju ni bilo in se tako izognemo vsaki

pristranosti. V nadaljnjih izvajanjih je tovariš poverjenik navajal možnosti in položaje, pri katerih bi popravke starih pogreškov napravljale nove zmede in morala celo nove pogreške. Vendar je slovensko učiteljstvo proti krivicam in stoji odločno na stališču objektivnosti in pravičnega postopanja z učiteljstvom ter v tem slučaju tudi odobrava, da se da zadoščenje v onih slučajih, kjer je bila krivica očita. Popraviti jih bo lahko sedaj pri novih razpisih.

V zadevi sreskih šolskih referentov je povdarjal g. poverjenik, da so izbrani pri nas strokovno najboljši možje izmed učiteljstva ki postopajo popolnoma objektivno. Oni niso partizani in poslujejo v svojih uradih nepristransko ter se v obče ne udeležujejo aktivnega političnega življenja.

Zadobiva pa nadzorniško vprašanje še drugo stran, ki jo bo nujno treba urediti in v katerem oziru prosí učiteljstvo da bi tudi g. minister pripomogel k temu. Urediti bo treba gmotno stran nadzorniškega položaja. Ako hočemo dobrih nadzornikov, jim je treba urediti gmotni položaj tako, da ne bodo gmotno celo oškodovani zaradi tega, ker prevzamejo nadzorniško mesto. Že danes se brani dobro učiteljstvo prevzeti nadzorniško mesto, ker jim ni zagarantirana nikakva stalnost na mestu in ker so gmotno prikrašani na tem položaju, ker pavšal ne zadošča in ne krije potnih stroškov in izdatkov, ki jih imajo pri nadzovanju šol. Posebno je opozoril g. poverjenik na nevdržno gmotno stanje oblastnega šolskega nadzornika in oblastnega referenta za osnovne šole v mariborski oblasti, ki nimata niti pavšala, tako da na tem mestu ne bo mogel vztrajati nihče, če se pravočasno ne uredi in osigura tudi v gmotnem oziru to mesto.

Ko je iznesel g. poverjenik še nekatere podrobne utemeljitve lokalnih zadev, je povzel besedo g. minister.

Dotaknil se je vprašanja šolskega zakona in izjavil, da hoče zaslišati mnenje učiteljstva iz predlogov in izprememb bo na razvidel, ako bo treba izpremembe sedanjega projekta, ali pa, da se izdela popolnoma nov projekt.

Učiteljsko stalnost hoče g. minister varovati, posebno hoče paziti, da se ne bo vršilo nikako preganjanje in da se izvrše najnujnejše popravke, ki jih zahteva učiteljstvo in se da na kak način zadoščenje prizadetim.

Dotaknil se je g. minister tudi vprašanja ukinitve zasebnih učiteljskih v cel državi in hiperprodukcije učiteljev. Popraviti hoče pogreško, ki je bila nehotoma napravljena, da bodo sedanje gojenke zasebnih učiteljskih še lahko izšudirale in dovršile tudi četrti letnik. Posebej je omenil učiteljske v Škofji Loki, ki bo deležno istega postopka ukinitve, kakor druga zasebna učiteljska. Hiperpro-

dukcijo učiteljev pa se bo omejilo na ta način, da zasebna učiteljska ne dobe več pravice javnosti — torej po veljavnih odredbah tudi ne polaganja mature na državnih učiteljskih.

Sreski šolski nadzorniki morajo biti le taki učitelji, pri katerih je dana polna garancija za ureditev pouka in šolstva v duhu unitaristične države in teh državnih potreb, v katerem smislu imajo voditi pouk in vzgojo v šolah svojega področja.

Za deputacijo ljubljanskega poverništva UJU je bil sprejet od g. ministra škof ljubljanski dr. Anton Bonaventura Jeglič.

Delo glavnega odbora UJU v letu 1924.—25.

Izročitev resolucij IV. skupščine ministru prosvete.

Prvi posao Glavnega Odbora u toku prošle školske godine po skupščini bio je izvršenje odluka skupštinskih i predaja rezolucije G. Ministru Prosvete. Ministar Prosvete bio je tada g. dr. A. Korošec. 11. septembra pr. godine posetio je Glavni Odbor G. Ministra i predao mu je rezolucije uz objašnjenje svake tačke posebice, ističući mu naročito da je neophodno nužno da se što pre ostvari jednodušni zahtev učiteljstva cele Kraljevine, ponavljan na svima dosadašnjim skupštinama: zavedenje jedinstvenog programa za celu zemlju i donošenje jednoga zakona o osnov. nastavi, koji će važiti za celu državu.

Izmena zakona o obči upravi.

S tim u vezi traženo je da se što pre pristupi izmeni zakona o opštoj upravi, kojim je škola stavljena u zavisnost i neposredan uticaj policijskih vlasti.

Učiteljska izobrazba.

Traženo je: da se posveti naročita pažnja učiteljskom obrazovanju i mogućnosti za daljim usavršavanjem u našoj struci.

Naglašeno je tom prilikom potreba za što skorijim rešenjem prosvetnog problema Južne Srbije povećanjem prosvetnog budžeta za te krajeve, podizanjem i otvaranjem većeg broja škola u tim krajevima kao i ostalima gde je pismenost naroda zastala, kao što je Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Dalmacija i t. d.

Izplaćilo razlik.

Traženo je da se zadovolje pravedne želje i zahtevi učiteljstva u pogledu isplate razlike plata, dodatka udatih učiteljsca, popravci stanja penzionera, izjednačenja dodatka na skupoću u celoj zemlji i t. d.

Teror nad učiteljstvom.

Insistirano je na popravci nepravde učinjene tadašnjim režimom našim drugovima iz Slovenije, Hrvatske i dr. krajeva koji su gonjeni, kao članovi Udruženja, smenjivani sa položaja nadzorničkih i upraviteljskih, premešteni iz partijskih razloga bez ikakve školske i državne potrebe i t. d.

Verski pouk.

Pored toga dostavljene su G. Ministru specijalni želje učiteljstva povodom tretiranih pitanja o predavanju veronauke u osnov. školama i jedinstvu nastavnog programa.

Odgovor g. min. prosvete dr. Korošca.

Gospodin Ministar je saslušao Izvršni Odbor pažljivo, primio rezolucije i obećao da će voditi računa o njima, a o pojedinim tačkama dao je odmah i odgovora, naročito o predstavci u pogledu zaštite učitelja od partijskog uticaja na postavljanje, premeštanje, otpuštanje učitelja, smenjivanje škol. nadzornika i upravitelja sa svojih položaja, slažući se potpuno sa nama — ali samo idealno. On je nalazio da bi partijska intervencija bila svedena na minimum kad je sami učitelji nebi tražili. Na to je primećeno G. Mini-

LISTEK.

MIH. M. STANOJEVIĆ:

Škola rada.

(Referat na V. pokr. skup. Pov. UJU — Ljubljana v Šošanju.)

O školi rada pisalo se i kod nas dosta. Pa ipak još nisu čisti pojmovi o njoj. Još se ne razlikuju škola u današnjem smislu sa ručnim radom kao nastavnim predmetom i škola kojoj je težnja da sprovede ideju rada ne samo kroz sve predmete osnovne nastave, već i uopšte kroz celo vreme uzgoje. Donekle obe ove škole koje se nazivaju i jedna i druga: »škola rada« imajo dodirnih tačaka i uzimaju rad — delo — kao sredstvo za vaspitanje ali se razlikuju u pogledu izvođenja i praktične primene samoga principa: rada, kao što ćemo to docnije videti.

Značaj i vrednost rada — delanja — u čovečjem životu igraju veliku ulogu. Svekoliki napredak čovečanstva zasniva se na radu. Rad je izvor blagostanja i kulture. Rad je pogodba zdravlja, napretka i sreče kako pojedinaca tako i naroda. Stoga je vaspitavanje narodnog podmladka za rad u porodici, školi i dru-

štvu od vrlo velikog značaja. Kako je zadaća narodne škole poglavito da vaspitava za život i životnu zajednicu a bez rada nema života, to je pojmljivo što je pitanje o nastavi rada ili školi u kojoj bi se negovao rad zanimalo od vajkada pedagoge i školske reformatore.

Kao što će se videti iz ovoga izlaganja ideja škole rada nije nova. Ona se nalazi još u prvim počecima pedagoške nauke kod Platona, Plutarha i dr. Ona se i dalje provlači, kao što se vidi iz Istorije Pedagogije, kroz Srednji vek, nalazeći svoga izražaja u prvim građanskim školama u kojima se deca spremaju i za obrazovanje poziva. Svi glavni pedagogi, počevši od Komenskoga, pa dalje kod Loka, Franke-a, Salcmanna, Fihte-a, Pestalocija, Frebla i Herbarta — zanimali su se tom idejom samo u različnim oblicima i načini nima pokušaja u praksi. Naročito se ističe, u ovome pogledu, u početku XIX. veka veliki pedagoški reformator Fridrih Frebel. On je, idući stopama Pestalocijevima, prvi pokušao da praktično veže nastavu rada s igrom detinjom. On je uvek naglašavao da umnome radu prethodi instikt za fizičkim radom kod dece, i da stoga vaspitanje treba otpočinjati s radom iz malena. Nagon za radom kod dece treba da se veže za učenje.

No ideja škole rada našla je svojih najizrazitijih predstavnika i zastupnika poslednjih decenija prošloga veka uticajem socijalnih prilika i težnja za reformovanjem škole u duhu praktičnih potreba i sprema za život.

Kao osnovno delo po kome se još i danas zasnivaju zahtevi pedagoške rada smatra se spis Karla Bidermana: »Vaspitanje za rad, jedan zahtev života od škole« (1852 g.).

Biderman je zahtevao školu u kojoj bi se pored znanja negovala i moć, pored pamćenja (spomen) i praktični radovi, nagon stvaranja, oštrina oka, izvežbanost ruke, a pre svega snaga volje.

Taj Bidermanov spis imao je velikog uticaja na ondašnje školske ljude. Gurtman, Ajzenlor i Disterveg zanimali su se tim pitanjem ali je Erazmus Švab u svome spisu »Radna škola kao organski sastav narodne škole« dao najodređeniju boju škole rada. Njegova prva i najglavnija postavka je uzimanje rada kao vaspitnog momenta u organizam narodne škole. U tome svome spisu raspravlja Švab i pitanje u kakvom odnosu treba da je škola rada prema školi učenja i najzad kako treba da se ona organizuje. On zahteva da se nastava rada ima

izvoditi prema prilikama i potrebama mesta i okoline.

Ali se ovi zahtevi škole rada u početku svodahu samo na uvođenje manualnog rada u školsku nastavu. Ručni rad kao nastavni predmet zavede se najpre u Švedskoj, a posle ga prihvatiše i Danska i Norveška, a posle se rasprostire po svima Evropskim zemljama i Americi.

U Švedskoj su vladala u početku dva pravca u pogledu nastave Ručnog Rada. Jedan industrijski ili zanatski a drugi pedagoški. Posle duge i uporne borbe između pristalica ovih dva pravca Solomunu Oto uspe sa rukom da ubedi svoje protivnike u opravdanost p e d a g o š k o g pravca Ručnog Rada i odonda se Ručni Rad počeo sistematski i metodski predavati i gubio je više zanatski karakter.

Kod nas u Srbiji se je prvi put čulo u javnosti za Ručni Rad i u muškim školama 1881 god. Tada je vladin poslanik u Nar. Skupštini profesor Vel. Škole pok. Mihailo Valtrović podneo Narodnoj Skupštini predlog: da se zavede ručni rad u muškoj školi kao nastavni predmet onako kako je zavedeno u Danskoj i Švedskoj. Ali ta stvar onda nije mogla jače zainteresovati i zagrejati naše merodavne krugove. (Dalje prih.)

Javite naročnike za 1. in 2. številko Zvončka najkasneje do 12. t. m.